

संस्थेच्या रौप्यमहोत्सवानिमित्त
श्री. प्रबोध वेखंडे यांची
सौ. मीनल जोशी यांनी घेतलेली मुलाखत

“जंगोराईताड”

आदिवासी विकास संस्था

सामान्यांना, वंचितांना, अपेक्षितांना
मदतीचा हात देणारी यंत्रणा

– प्रबोध वेखंडे

जंगोराईताड आदिवासी विकास संस्था मुख्यत्वेकरून सामाजिक बांधिलकी व समाजाप्रती कर्तव्यपूर्ती करण्याच्या दृष्टीने स्थापन झालेली संस्था आहे. श्री. प्रबोध चंद्रशेखर वेखंडे, जे शिक्षणाने एम.टेक. (कम्प्युटर सायन्स) आहेत, व्यवसायाने प्राध्यापक आहेत, आणि व्यासंगाने सिद्धहस्त ज्योतिषी आहेत. त्यांनी सन २०१८ मध्ये आपल्या नोकरीवर पाणी सोडून, जंगोराईताड विकास संस्था नावारूपास आणण्याचा चंग बांधला. २५ वर्षांचा शिक्षण क्षेत्रातला अनुभव व विनामूल्य ज्योतिषसल्ला ही त्यांची जमेची बाजू होती. गेल्या १५ वर्षांत त्यांच्या ज्योतिषाचे अनेकांना चमत्कारी अनुभव आलेले आहेत. त्यांच्याविषयी व जंगोराईताड आदिवासी विकास संस्था यांच्या कार्याविषयी जाणून घेण्यासाठी त्यांच्याशी झालेला संवाद...

प्रश्न : सर, जंगोराईताड आदिवासी विकास संस्था हिचे जाळे आपण आपल्या ज्योतिषाच्या ज्ञानातून विणले आहे, हे खरे आहे काय आणि हे कसे शक्य झाले ?

सर : हो, गेल्या अनेक वर्षांपासून मी विविध इंजिनिअरिंग कॉलेजेस मध्ये प्राध्यापक होतो, त्याचबरोबर सन २००४ पासून ज्योतिषाचे वर्ग ही निःशुल्क घेत आहे. दर रविवारी निःशुल्क ज्योतिष परामर्श व सल्लादान करत आहे. सुखवस्तू समाजात प्रचुर संसाधने आहेत, पण समस्यांचे समाधान नाही. ह्या उलट गरीबांकडे संसाधने नावालाही नाहीत म्हणून समाधान नाही. श्रीमंत भाग्यवान आहेत, पण समाधानी नाही आणि गरीब कमनशीबी आहे म्हणून समाधानी नाही!!! यावर उपाय एकच आहे. श्रीमंतांनी आपली 'थोडी' श्रीमंती दान करावी व आत्मीय समाधान प्राप्त करावे. गरिबांनी मिळालेल्या दानाचा योग्य उपयोग करून समाधान प्राप्त करावे. ज्योतिषी या नात्याने मी हाच संदेश देतो. भारतीय संस्कृतीत दानाचे अत्यंत महत्त्व आहे. कुंडलीवरून मी श्रीमंतांना योग्य दान काय राहिल हे सांगतो व त्या करिता योग्य 'गरीब' ही शोधून देतो. योग्य दानाने व योग्य व्यक्तीला दिल्याने श्रीमंतांची समस्या सुटते तर गरिबाला जीवन नव्याने जगण्याची एक छोटीशी

संधी प्राप्त होते. हा विचार ज्यांना पटला, आवडला आणि ज्यांनी ज्योतिषशास्त्रावर विश्वास ठेवला ते संस्थेशी जुळत गेले व अशा प्रकारे संस्थेने आपले कार्य सुरू ठेवले.

प्रश्न : प्रामुख्याने संस्थेने कुठल्या क्षेत्रात कार्य केले आहे ?

सर : आज संस्था १२(ए), ८०(ए) व आयएसओ ९०१-२०१५ असल्याने विविध क्षेत्रात कार्य करण्यास पात्र आहे. सदर वनवासी क्षेत्रात आदिवासी लोकांना पक्के संडास बांधून देणे, गावात वीज असावी म्हणून सौर उर्जेचा वापर करणे, गावातील जनावरांना पाण्याची टाकी बांधून देणे, गावात रोजगार प्राप्त व्हावा व उत्पन्न वाढावे म्हणून सवत्स गोदान (दुभती गायवासरु) करणे, गावातील शाळांना शैक्षणिक संसाधने जसे (कम्प्युटर, प्रिंटर इ.) किंवा पुस्तकांची अलमारी इ. शाळेला आतून-बाहेरून रंगरंगोटी करणे, गावातील महिलांना व मुलींना दिवाळी निमित्त नवीन साडी वा ड्रेस देणे, असे अनेक उपक्रम वनवासी क्षेत्रात करीत आहे.

प्रश्न : सर, 'वात्सल्यम्' नावाचा उपक्रम आपल्या संस्थेद्वारा राबविला जातो आहे. या विषयी सांगाल का ?

सर : वात्सल्यम् हा उपक्रम आमचा फार आवडता उपक्रम आहे. या उपक्रमात गर्भवती महिलांना गर्भधारणा झाल्या महिन्यापासून बाळंतपण झाल्यावर तीन महिन्यांपर्यंत सर्व प्रकारची मदत केली जाते. गर्भवती व तिच्या बाळास लागणारा सकस आहार, योग्य औषधी, वेळोवेळी लागणाऱ्या विविध चाचण्या, बाळंतपणानंतर बाळाला सकस आहार, औषधी, इतर टीके वगैरे साठी संस्था विनामूल्य मदत करीत आहे. वैद्यकीय क्षेत्रातील नामवंत डॉक्टर या कार्यात संस्थेला मदत करीत आहेत. गेल्या दोन वर्षांपासून नागपूर येथे हा उपक्रम यशस्वीपणे राबविला जात आहे. आजतागायत ३५ महिलांना याचा लाभ मिळाला आहे.

प्रश्न : खरोखरच अभिनंदनाची बाब आहे. पण सर, या कार्यात काही

ठळक अनुभव सांगू शकाल ?

सर : गर्भवती महिला व तिच्या बाळाचे संगोपन करणे प्रत्येक वेळेसच चमत्कारी वाटते. पण ठळक म्हटले तर, आमच्या वात्सल्यमच्या पहिल्या वर्षी, बाळंतपण सुखरूप झाल्यावर डॉक्टरांच्या लक्षात आले की बाळ क्लब फीटचा आहे. त्यावेळी संस्थेकडे विशेष पैसेही नव्हते. बाळ क्लब फिटचे आहे हे एकून सगळ्यांनाच वाईट वाटले. बाळाचे ऑपरेशन लागलीच करणे आवश्यक होते. संस्थेची तिजोरी रिकामी होती. बाळ-बाळंतिणीची पूर्ण जबाबदारी संस्थेची होती. पैसा उभा कसा करावा हा यक्षप्रश्न होता. नागपूरच्या टेकडी गणेशाला स्मरून माझ्या काही जुन्या विद्यार्थ्यांना फोन केला. ऑपरेशनला लागणारे ५० हजार चोवीस तासात उभे झाले!!! शल्यक्रिया यशस्वी झाली. आज मुलगा एक वर्षाचा आहे व स्वतःच्या पायावर उभा राहू शकतो आहे!!!

प्रश्न : आम्ही ऐकले आहे की तिळे होण्याची घटना ही रंजक आहे, त्याविषयी थोडे...

सर : हो, वात्सल्यमच्या दुसऱ्या वर्षी, दुर्गम भागातूनही महिला येऊ लागल्या आहेत. सौ. नेहा आत्राम अशीच एक आदिवासी महिला वात्सल्यम मध्ये आली. सौ. नेहा जेमतेम दहावी पास तर तिचा नवरा सातवी पास!! घरी अठरा विश्वे दारिद्र्य! यात हिला गर्भधारणा झाली!!! डॉक्टरांनी सोनोग्राफीमध्ये सांगितले की तिळे आहे. जिथे एका बाळाची सोय होऊ शकत नव्हती त्यात परमेश्वराने तिळे दिले!! माहेरच्या व सासरच्या मंडळींनी गर्भपात करण्याचा सल्ला दिला. तिच्या व आमच्या सुदैवाने तिला वात्सल्यम विषयी माहिती होती. संस्थेने तिला पूर्ण मदत करण्याचे ठरविले. तिच्या सकस आहाराची व तिचे मनोर्धेय खचू नये याची विशेष काळजी घेतली गेली. डॉक्टरांचे प्रयत्न, सौ. नेहाचे धैर्य व परमेश्वराचे आशीर्वाद यामुळे सौ. नेहाने दोन गोंडस मुलींना व एका टुणटुणीत मुलाला जन्म दिला. मुलगा थोडा अशक्त असल्याने त्याला काही दिवस अतिदक्षता विभागात (आयसीयू) ठेवावे लागले. आता सौ. नेहा व तिची तिन्ही बाळे सुखरूप आहेत व संस्था त्यांना दोन वर्षांची पूर्ण औषधी देणार आहे.

प्रश्न : अरे व्वा! वात्सल्यममुळे खरोखरच वंचितांना लाभ मिळत आहे, पण कुठल्याही चांगल्या कार्याला आर्थिक मदत लागते. ही बाब कशी सांभाळली जाते ?

सर : या बाबतीत व्यक्तिशः मी भाग्यवान आहे. आपला देश प्रगतिशील आहे. आपले सरकार जरी गरीब असले तरी भारतीय गरीब नाहीत!!! त्यातही एवढी वर्षे प्रामाणिकपणे प्राध्यापकी केली असल्याने तुम्ही तुमच्या विद्यार्थ्यांमुळे श्रीमंतच असता! गेली २५ वर्षे इंजिनिअरिंग कॉलेजला कम्प्युटर सायन्स शिकवल्यामुळे माझे अनेक विद्यार्थी विदेशात सुस्थितीत आहेत. हे माझे भाग्यच आहे की ते आजही माझ्या संपर्कात आहेत. त्यांना आपल्या सरांच्या कार्यात मदत करावीशी वाटते हे माझे भाग्यच आहे. आज संस्थेला केवळ माझ्या विद्यार्थ्यांकडूनच नव्हे तर समाजातील इतरही घटकांकडून मदत हळू-हळू प्राप्त होऊ लागली आहे. आमची सर्वाना व विशेषकरून विदेशातील लोकांना कळकळीची करबद्ध विनंती आहे की संस्थेला मदत करा! समाजात गरीबी फार आहे आणि गरीब तर फारच आहेत. शक्य असल्यास एका गर्भवती महिलेला बाळंतपणासाठी मदतीचा हात द्या.

प्रश्न : वात्सल्यम या उपक्रमात कोणालाही मदत करावयाची

असल्यास कशा प्रकारे करू शकतो ?

सर : वात्सल्यम योजनेअंतर्गत गर्भवती महिला दत्तक घेण्याची योजना आहे. साधारणपणे एक गर्भवती महिला आपण दत्तक घेऊन तिच्या बाळाची व महिलेची काळजी वाहून आपण स्वतःला मदत करू शकता. दत्तक घेतलेल्या महिलेविषयी, तिच्या आर्थिक, सामाजिक स्थितीविषयी, तिचा आधार क्रमांक व उपलब्ध असल्यास फोन नंबर वगैरे संपूर्ण माहिती आपणांस कळविण्यात येते. गर्भवती महिलेच्या वेळो-वेळी झालेल्या विविध चाचण्या, त्यांचे रिपोर्ट, औषधी व इतर माहिती आपल्याला मेलद्वारे लागलीच पाठविण्यात येईल. दर वेळेस डॉक्टरांचे मत देखील आपल्याला कळविण्यात येईल. बाळंतपण झाल्यावर तिचे व बाळाचे फोटो व बाळाच्या प्रकृतीविषयी आपल्याला लागलीच कळविण्यात येईल. आपण कधीही महिलेशी वा तिच्या पतीशी थेट संपर्क साधून संस्थेकडून पुरविण्यात येणाऱ्या औषधाविषयी जाणून घेऊ शकता. साधारणपणे गर्भवती महिलेस ८ महिने व बाळंतपणानंतर ३ महिने बाळास संस्था मदत करते. १२ महिने ही मदत चालते. दरमहा दोन हजार (२०००.००) या प्रमाणे चोवीस हजार (२४,०००.००) रुपये एका गर्भवती महिलेला दत्तक घेण्यास लागतात. आपण ही रक्कम दरमहा, दर सहा महिन्यांनी वा एकरकमी सुद्धा देऊ शकता. ही रक्कम आपण बँकेमध्ये सरळ जमा करू शकता. बँकेची माहिती पुढील प्रमाणे :

SBI, Congress Nagar Nagpur.

Account Number : 35225435926

IFSC Code : SBIN0070602

किंवा www.danamkaroti.org या संकेतस्थळावर जाऊनही आपण याविषयी अधिक जाणून घेऊ शकता.

प्रश्न : सर, मनसर गावातील ग्रामस्वच्छता व तलाव-स्वच्छता उपक्रमाविषयी थोडक्यात...

सर : अरे हो, संस्थेने मागील म्हणजे मार्च २०१८ पासून रामटेक जवळील मनसर गावातील एक वॉर्ड स्वच्छतेसाठी दत्तक घेतला आहे. या गावात जवळपास ३०० वर्षे जुना एक तलाव आहे. तलावाजवळील वस्ती आपल्या घरचा कचरा तलावात टाकीत असे. त्यामुळे तलाव प्रदूषित झाला होता. गावात स्वच्छतेची सुरुवात व्हावी म्हणून संस्थेने भारतातील प्लास्टिक क्षेत्रातील एका अग्रगण्य नामांकित कंपनीशी चर्चा केली. सुप्रिम इंडस्ट्रीज हे प्लास्टिक क्षेत्रातील दबदबा असलेला नाव आहे. या कंपनीच्या अधिकाऱ्यांना प्रदूषण टाळण्यासाठी मदत करावी अशी आम्ही मदत मागितली. कंपनीला आमची योजना आवडली व त्यांच्यातर्फे तलाव उपसण्यापासून, प्रत्येक घरी कचरा टाकण्यासाठी १० लिटरची सुरेख कचरापेट्टी (डस्टबिन) पुरविण्यात आली. संस्थेने आज वॉर्डातील प्रत्येक घरातून कचरा उचलण्यासाठी एका कार्यकर्त्याची नेमणूक केली आहे. दररोज वॉर्डातून संस्थेची गाडी घरा-घरातून कचरा जमा करते व त्याची योग्य विल्हेवाट लावते. हे कार्य आता पूर्ण मनसर गावात करण्याचा बेत आहे. पाहूया सुप्रिम साथ देते का!!!

पत्ता : जंगोराईताड आदिवासी विकास संस्था : ३०६, लक्ष्मीनगर,

बास्केटबॉल मैदानजवळ, नागपूर. फोन : ९१-७९२-२४३०८९५

मो. ९२२५२२०८९५ * ई-मेल: javasnagpur@gmail.com

वेबसाईट : www.danamkaroti.org